

Po 35 letih še vedno le obljube

V tisku osrednje Slovenije je takorekoč neopazno šla mimo obletnica, ki je gotovo zgodovinska za ves slovenski narod, za njegov del pa je bila naravnost usodna. Konec prejšnjega tedna je namreč poteklo 35 let, odkar sta Italija in Jugoslavija ob sodelovanju Velike Britanije in Združenih držav Amerike podpisali v Londonu »Memorandum o soglasju«, s katerim sta si razdelili Svobodno tržaško ozemlje, tako da je njegova Cona A z manjšimi korekturami meje v korist Jugoslavije pripadla Italiji, Cona B pa Jugoslaviji.

Z londonskim sporazumom (s tem imenom je v javnosti znana zgoraj omenjena mednarodna pogodba) se je leta 1954 vrnila v Trst italijanska uprava, ki je bila od sotna od kapitulacije fašistične Italije v septembru leta 1943. Ta sporazum je dalje dejansko naredil konec Svobodnemu tržaškemu ozemlju, ki ga je priključila k življenju pariška mirovna pogodba iz leta 1947, a ki dejansko ni nikdar zaživela.

Če po eni strani drži, da je londonski sporazum omogočil Sloveniji dostop do morja, po drugi strani prav tako drži, da smo Slovenci na Tržaškem s to mednarodno pogodbo tudi formalno postali v vseh pogledih manjšina. Poglejmo samo en primer: slovenščina, ki bi v STO-ju bila uradni jezik, v novih okoliščinah ni več uradni jezik. Zato smemo upravičeno trditi, da je bila londonska pogodba za del slovenskega naroda naravnost usodna.

»Memorandum o soglasju« ima, kot znano, prilogo, in sicer Posebni statut, v katerem so natančno navedene pravice, ki jih državi podpisnici priznavata slovenski in italijanski narodnosti skupnosti v nekdanji Coni A oziroma Coni B Tržaškega o- posredno tiče, prav dobro vemo, kako je postredna tiče, prav dobro vemo, kako je bilo z vprašanjem izvajanja določil iz tega statuta. Z izgovorom ali s pretvezo, da manjkajo izvršilne norme, je, kot se še dobro spominjamo, neki tržaški sodnik javno označil londonsko pogodbo za navaden kos papirja, pozablja očitno, da se mora prav tej pogodbi zahvaliti, če zavzema takšno mesto v Trstu. Neizvajanje in nespoštovanje bistvenih določil, ki jih vsebuje priloga londonskega sporazuma, sta v Trstu dali vetra v jadra italijanskim nacionalistom, da so začeli gonjo zoper izvajanje posebne- ga statuta. Tako je na primer nastala go- nja proti »bilingvizmu«, ki je s časom za- radi stalne in dosledne propagande postal pravi »bavhav« tudi za nekatere dobromi- sleče in poštene Italijane. V resnici je v

dalje na 2. strani ■

ZSKP V GORICI praznuje tridesetletnico

Ta mesec bo v Gorici veliko jubilejnih prireditev ob tridesetletnici **Zveze slovenske katoliške prosvete (ZSKP)**. Na programu so razne svečanosti, višek pa bodo dosegli v nedeljo, 22. oktobra, z uprizoritvijo Gobčeve operete Planinska roža. Teden prej bo Zveza podelila odličja in priznanja za dolgoletno zaslužno delovanje številnim članom in skupinam.

ZSKP je nastala pred tridesetimi leti in to po prizadevanjih takratnih dejavnikov na kulturnem področju katoliške prosvete v Gorici. Med njimi je bil gotovo v prvi vrsti prof. Mirko Filej, duhovnik, glasbenik in vsestranski kulturni delavec, ki je postal tudi prvi predsednik Zveze. Pre- rana smrt ga je v začetku šestdesetih let dobesedno izrula iz obetajočega kulturne- ga življenja v Gorici, posebno na zborov- skem področju. Prav v dobi njegovega de- lovanja se je bogato razvilo kulturno so- delovanje s Tržaško in Koroško, kjer je deloval med drugimi tudi že pokojni prof. France Cigan. Delovanje goriške Zveze pa ni zamrlo in je po svetlih stopinjah svojih ustanoviteljev, pogumno nadaljevalo svo- jo nelahko, a plemenito in vabljivo pot.

Za prof. Filejem je dolgo vrsto let pre- vzal predsedstvo dr. Kazimir Humar, ki je skupno s požrtvovalnimi sodelavci in pred- vsem z včlanjenimi društvi skoraj iz vse goriške pokrajine nadaljeval začeto pot. ZSKP je tako postala vedno bolj znana in cenjena kulturna ustanova med goriškimi Slovenci in širila svoje delovanje. Glasbe-

Spored prireditev ob 30-letnici ustanovitve Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici

GORICA - 14. oktobra ob 20.30

Telovadnica ob Katoliškem domu

Podeljevanje priznanj ZSKP članom dru- štev in drugih organizacij za 30-letno de- lovanje in za posebne dosežke na kulturnem področju.

KOROŠKA - Od 7. do 15. oktobra

ČETRITI PRIMORSKI DNEVI

NA KOROŠKEM

Predstavitve publikacije o tridesetletnici ZSKP in zbranih del skladatelja prof. Mir- ka Fileja, prvega predsednika Zveze.

GORICA - KATOLIŠKI DOM

Nedelja, 22. oktobra

Slovesna osrednja prireditev. Gobčeva o- pereta »Planinska roža«; nastopajo solisti, združene pevske, dramske, glasbene in ba- letne skupine.

na in dramska dejavnost, predavanja in razstave, okrogle mize in gostovanja med Slovenci po svetu — vse to je vedno bolj utrjevalo njeno delovanje. Posebej naj podčrtamo pevsko revijo Cecilijanko, ki je postala ena izmed glavnih kulturnih pri- reditev na Goriškem in Primorskem.

dalje na 2. strani ■

Nov primer neobčutljivosti

Ob 35. obletnici Londonskega memo- randuma je deželno tajništvo Slovenske skupnosti objavilo tiskovno poročilo, ki o- pozarja na še vedno neizpolnjene obvezno- sti italijanske republike do slovenske manj- šine.

Nov primer neobčutljivosti do življenj- skih potreb manjšinskih skupnosti je v sklepu Andreottijeve vlade, da v sklopu varčevalnih ukrepov zmanjša tudi vsoto, ki naj bi bila na razpolago za kulturne de- javnosti Slovencev v Italiji in Italianov v Jugoslaviji. Vsota iz prejšnjega triletnega načrta 1989-91, 34 milijard lir, je tako in tako ostala še vedno neizkoriščena, novi osnutek pa črta celo obljube: prihodnje le- to naj bi proračun ne predvideval nobe- nih sredstev za to postavko, v naslednjih dveh letih pa naj bi bilo na voljo po 12 mi-

lijard lir. To daje slutiti, da ni volje za re- ševanje trenutnih potreb kulturnih usta- nov in društev, a tudi vprašanje zaščitne- ga zakona se spet pomika v bolj oddaljeno prihodnost.

Slovenska skupnost je o zadevi že ob- vestila valdostanskega senatorja Dujany- ja, ki je že sodeloval pri naporih za ohran- itev postavke v prejšnji finančni dobi.

Deželno tajništvo Ssk je tudi obžalo- valo vzdržani glas komunistov v deželnem svetu pri glasovanju o vsebinsko izredno pomembni resoluciji v korist zaščite in pro- ti preštevanju manjšin. Utemeljevanje te- ga nerazumljivega sklepa se poslužuje do- kaj nesmiselnih razlag. Dejstvo je, da je deželni svet kot tak izglasoval dokument za Slovence, komunisti pa k temu niso nič prispevali in so se od njega ogradili.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 15. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Ne podite proč sanj!« Radijska igra; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Ko zgodovina zazveni; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Igor Likar: »Brisanje resničnosti.« Zvočna igra; 14.55 V studiu z vami: Sergej Verč; 16.00 Šport in glasba; 17.30 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 16. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 In exilium; 9.30 Slovenska lahka glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Pandorina skrinjica; 12.40 Pevska skupina Števerjan; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 V žarišču; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Mojster, nikar!«; 14.30 Gospodarska problematika; 15.10 Ekologija — danes za boljši jutri; 16.00 Obalni komorni orkester vodi Borut Logar; 16.00 Obalni komorni orkester vodi Borut Logar; oboistka Maja Kojc, pianist Aleksander Rojc; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 17. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.50 Veliki uspehi Beatlesov; 9.10 Ljudski motivi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Z gibanjem v zdravje; 12.25 Priljubljene melodije; 12.40 Mešani zbor Jakob Petelin Gallus iz Celovca; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 V žarišču; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Obalni komorni orkester vodi Borut Logar; violinistki Sidonija Lebar in Damjana Krizman; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 18. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Ljudski motivi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Francoski šanson; 12.00 Spoznavajmo svojega otroka; 12.40 Moški zbor Fantje izpod Grmade; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 V žarišču; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Kaj je v ribičevi mreži?«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Pianist Dario Sepini; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 19. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dnevnik in spomini Staneta Kavčiča; 9.25 Beležka; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Protestne pesmi; 12.00 Po sledovih Inkov; 12.25 Priljubljene melodije; 12.40 Mešani zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 V žarišču; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Jugoslavija 1918-1941; 16.00 Corale Polifonica di Sommariva Bosco; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 20. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Folklor jugoslovanskih narodov; 9.25 Beležka; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.25 Priljubljene melodije; 12.40 Moški zbor Mirko Filej iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 V žarišču; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Črno na belem«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 Irena Pahor (viola da gamba); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 21. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Valčki in polke; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Črnske duhovne pesmi; 12.00 Življenje onkraj življenja; 12.40 Dekliški zbor Alenka iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za goro...« — Oddaja iz Benečije, Režije in Kanalske doline; 16.00 Sobotno popoldne — zabavno kulturna oddaja, ki jo vodi Peter Cvelbar (1. del); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.30 Sobotno popoldne (2. del); 18.00 »Magellan v oblac.« Nadaljevanje v osmih delih; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

ZSKP v Gorici praznuje...

■ nadaljevanje s 1. strani

Kasneje so se tudi pomladile vodilne sile same Zveze. Prišlo je veliko mladih, ki so prevzeli vodstvena mesta v organizaciji. Tako je postal predsednik Emil Valentinčič, mlajši kulturni delavec, poln idealizma in načrtov. Kruta usoda pa ga je že kmalu ugrabila in odnesla onstran zemškega bivanja. Zveza je nato morala najti nove vodstvene organe. Predsedstvo je prevzel dr. Damjan Paulin, ki še danes aktivno in vzpodbudno vodi njeno delovanje.

Zveza slovenske katoliške prosvete sedaj praznuje svoj tridesetletni jubilej. Ta ima za seboj dolgo vrsto pozitivno opravljenega dela. Ne bomo tu naštevati vseh pomembnih mejnikov, ki so nedvomno lahko v ponos širši kulturni podobi Gorice in njenega zaledja.

Gre tudi za verno sliko kulturnega delovanja celotne slovenske narodne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini, saj skupno z drugimi slovenskimi kulturnimi centralami prispeva svoj bogati delež v celotno kulturno zakladnico. In tudi zgodovina bo (in to brez retorike) morala nujno registrirati in podčrtati delež, ki ga je goriška Zveza dala v splošno slovensko kulturno rast v zamejstvu.

Ko danes čestitamo ZSKP za opravljeno delo, si lahko samo želimo, da bi kot že včeraj in danes tudi jutri visoko dvigala plamen slovenske kulture in slovenske misli v tretje tisočletje!

a. b.

ZNANI ITALIJANSKI TEDNIK O DOGAJANJU V SLOVENIJI

Tednik »L'Espresso« je objavil štiri strani dolgo reportažo o najnovejših dogodkih v Sloveniji. Člankar uvodoma objavlja kriticno iz nove slovenske himne, Prešernove Zdravljice, ko govori »Žive naj vsi narodi«, nato pa analizira sporne amandmaje k slovenski ustavi in se zaustavi pri gospodarskih težavah in inflaciji s tremi ničlami. Pri tem poudarja, da Sloveniji pripada le 9 odstotkov celotnega prebivalstva, ustvarja pa 22 odstotkov narodnega dohodka in 30 odstotkov jugoslovanskega izvoza na konvertibilno področje.

Dokaj zanimiv je v okviru objavljenih intervjujev z Milovanom Djilasom, ki izključuje možnost državljanske vojne. Čeprav je položaj zelo resen, se je stanje po njegovem v zadnjih devetih letih od Titove smrti dokaj spremenilo, saj Jugoslavija ni več ortodoksna komunistična država. Glede ustavnega določila, da ima Slovenija pravico do samoodločbe, je Djilas dejal, da gre za neodtujljivo pravico, ki jo podpisar, čeprav je istočasno prepričan, da se Slovenija ne namerava odcepiti od Jugoslavije. Pravice pa gre po njegovem določiti tudi v ustavi, in te so svoboda, suverenost in pravica, da vsak narod sam odloča o svoji prihodnosti. Sedanji sistem oblasti je po njegovem anahronističen in ga je treba spremeniti: vsaka republika ima lastno zgodovino in lastne ambicije.

Po 35 letih...

■ nadaljevanje s 1. strani

prilogi londonske pogodbe Slovincem na Tržaškem zajamčena pravica do rabe materinega jezika v odnosih z vsemi oblastmi, kar dejansko pomeni, da se smemo v slovenščini (pisno in ustno) obračati na oblasti, ki s svoje strani morajo nuditi odgovor vsaj s slovenskim prevodom. To in nič drugega je »bilingvizem«, s katerim že omenjeni krogi že leta in leta naravnost terorizirajo svoje neuke rojake.

Če bi se določila iz Posebnega statuta izvajala od vsega začetka, bi položaj slovenske manjšine na Tržaškem gotovo bil drugačen od sedanjega in bi bilo tudi lažje izpolnjevati obveznosti, izhajajoče in kasnejše osimske pogodbe, ki zagotavlja slovenski manjšini enako raven zaščite, kot jo predvideva londonski memorandum oziroma njegov Posebni statut.

V Stivanu je v zadnjih 35 letih priteklo na dan mnogo vode izpod kraških skal, a je pri izvajanju mnogih bistvenih določil Posebnega statuta žal ostalo na ravni obljub, z nepopravljivo škodo za našo manjšino. To je glavna ugotovitev, ki je ne moremo in ne smemo zamolčati tri desetletja in pol po podpisu londonskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

Odgovor je naravnost presenetljiv

Valdostanski poslanec Luciano Caveri je že lani 29. junija na predlog Slovenske skupnosti naslovil na poštne ministra parlamentarno vprašanje o bližnjem natečaju za 5.000 mest za specializirane uslužbenke poštne uprave. V vprašanju je bil predlog, naj bi v Furlaniji-Juljski krajini na področjih, kjer živijo Slovenci, zlasti v tržaški pokrajini, predvideli tudi možnost fakultativnega izpita iz slovenščine. Razpis je namreč predvideval le možnost izpita iz angleščine in francoščine. Če bi uveljavili še znanje slovenščine, je zapisal poslanec Caveri, bi s tem upoštevali krajevno stvarnost in pomembne pravne razloge, izognili pa bi se tudi novim polemikam, incidentom in celo sodnim postopkom

zaradi neupoštevanja pravic slovenščine v poštnem prometu.

Odgovor je minister napisal šele 31. julija letos, prejeli pa smo ga pred kratkim. Vsebinsko je naravnost presenetljivo. Na vprašanje z dne 29. junija lani minister odgovarja dne 31. julija letos, da je bil žal razpis že objavljen v prilogi Uradnega lista z dne 28. junija letos in da zato ni več mogoče pomagati!

Minister dodaja, da je razpis za delovna mesta predvideval le prostovoljna izpita iz angleščine in francoščine zaradi mobilnosti uslužbencev po vsem državnem ozemlju. Zagotavlja pa, da »se bo preučila možnost, da se v prihodnjih natečajih jemlje v poštev tudi jezik etničnih manjšin«.

IZ BESEDILA RESOLUCIJE V KORIST SLOVENSKE MANJŠINE

Deželni svet obvezuje deželni odbor, naj

a) odločno posreduje pri osrednji vladi, da se izda zaščitni zakon za slovensko manjšino, ki naj v skladu s 6. členom republiške uprave poskrbi za primerno in uravnovešeno zaščito kulturnih in etničnih značilnosti manjšinske skupnosti ob ovrednotenju njene samobitnosti. V tej luči deželna vlada, ob vzajemni podpori večine, jemlje za skupno izhodišče korektno in takoišnje izvedbo programske obveze, ki jo je napovedal ministrski predsednik v svojem programskem nastopu v parlamentu;

b) prizna nekoristnost podrejanja zaščitnih ukrepov kakršnikoli obliki predhodnega ugotavljanja števila pripadnikov manjšin; deželni odbor naj zato poudari, da nasprotuje preštevanju tako slovenske manjšine v Italiji kot italijanske manjšine v Jugoslaviji;

c) posreduje tudi, da se omogoči čimprejše izkoriščanje finančnih postavk iz osnutka finančnega zakona za leto 1989, ki ga je vlada predložila parlamentu in ki predvideva nakazilo 36 milijard za prihodnja tri leta za pobude v korist omenjenih manjšin;

d) sam sprejme druge primerne ukrepe, da se zajamči popolnejša in učinkovitejša zaščita etničnih in kulturnih značilnosti italijanske in slovenske manjšine; deželni odbor naj enake ukrepe zahteva od osrednjih vlad Italije in Jugoslavije, da se okrepi ozračje prijateljstva in sodelovanja.

PRIPRAVE NA KONGRES ZKJ

V Beogradu je pred dnevi zasedal odbor za pripravo 14. izrednega kongresa Zvez komunistov Jugoslavije. Odlomek iz teze centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije za pripravo idejnih in političnih izhodišč za delovanje Zveze komunistov Jugoslavije v spremembah političnega sistema govori, da Zveza komunistov ne bo več nastopala s pozicij monopola oblasti in da ne bo več imela monopola nad politično resnico, temveč se želi korenito rešiti prakse državne partije in partijske države. Večina razpravljalcev je podprla usmerjenost k nadaljnji demokratizaciji družbe, k sestopu Zveze komunistov v oblastni, k oblikovanju pravne države in podobno.

Že omenjene teze je med drugim podprl predsednik slovenskih komunistov Milan Kučan, ki se je strinjal predvsem z izvajanjem v zvezi z odnosom med socializmom in demokracijo, o potrebi po večjem spoštovanju človekovih pravic in svoboščin, o pravni državi, nujnosti konkurence političnih programov, ločevanju državne oblasti od funkcij civilne družbe in zlasti o potrebi po neodvisnosti pravosodnih organov.

Ante Marković pred obiskom v ZDA

Pred obiskom v Združenih državah Amerike je imel predsednik jugoslovanske zvezne vlade Ante Marković intervju na ameriški televizijski mreži Worldwide Television News. Jugoslovanski predsednik je dejal, da je visoka stopnja inflacije v Jugoslaviji posledica večletne krize in nesposobnosti, da se ta kriza odpravi.

»Dokopali smo se do prepričanja — je dejal — da je neobhodno spremeniti sistem, ki naj postane gospodarsko učinkovitejši in politično demokratičnejši. Izbrali smo pot svobodnega tržišča«. V zadnjih šestih mesecih je vlada pripravila zakonodajno osnovo za izgradnjo novega sistema. Poleg tržnega gospodarstva se mora okrepiti tudi pravna vloga države pri zaščiti človeka in njegovih svoboščin. Za uresničitev preosnove je potrebna podpora v znesku milijarde dolarjev, ki naj omogoči nov cikel razvoja. Vlada pa je pri tem

v bitki s časom in z vprašanjem, kako obvladati socialne napetosti, ki jih bo preustroj zahteval. Na vprašanje glede narodnostnih napetosti je odgovoril, da gre za izraz demokratizacije, ki pa jih nekateri izkoriščajo v boju za oblast. Izrazil pa je prepričanje, da so ti pojavi prehodnega značaja.

Med uspehi sedanje vlade je Marković omenil dejstvo, da je liberalizirala 90% uvoza, medtem ko je bil pred poldrugim letom delež le 11%. To je pomemben znak odpiranja v svet in še zlasti v Evropo. Jugoslavija gradi svoj demokratični sistem na osnovi človekovih svoboščin. Izražanje interesov posameznih delov države ni destruktivno. Na izrecno vprašanje, kakšne mere namerava prevzeti vlada glede etničnih nemirov, je Marković dejal, da za sedaj ni izrednih pojavov in da ni nobenih dogodkov, ki bi zahtevali uvedbo kakršnihkoli ukrepov, razen normalnih.

Primorski dnevi na Koroškem

V nedeljo, 15. oktobra, se bodo na Koroškem končali četrti Primorski dnevi, ki jih prirejajo Krščanska kulturna zveza v Celovcu, Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici in Slovenska prosveta v Trstu. V soboto, 7. oktobra, je bilo v kinodvorani v Bistrici v Rožu srečanje glasbenih šol iz Gorice in Koroške. Naslednji dan je bil v farni dvorani v Selah koncert, ki so ga priredili mešani pevski zbor »Sedej« iz Steverjana, pevska skupina Steverjanci ter dekliski zbor »Alenka« prav tako iz Steverjana. V ponedeljek, 9. oktobra, je bila v Domu prosvete v Tinjah otvoritev razstave del tržaške slikarke Zore Koren Škerk, čemur je sledil literarni večer tržaških ustvarjalcev. V četrtek, 12. oktobra, je bila v Slomškovem domu v Celovcu okrogla miza na temo: Pomen narodnih skupnosti v prostoru Alpe Jadran iz kulturnega, političnega in gospodarskega vidika. V nedeljo, 15. oktobra, bo dopoldne v farni cerkvi v St. Ilju multimedialna predstava »Bodi svetloba«. Popoldne pa bo v Globasnici gledališka

predstava. Gledališka skupina iz Štandreža pri Gorici bo uprizorila Nušičevo komedijo »Kaj bodo rekli ljudje«. S to prireditvijo se bodo tudi končali četrti Primorski dnevi na Koroškem.

—o—

OČITNO PREPOZNO!

V Veliki Britaniji si je 26-letni kurdski politični begunec vzel življenje z ognjem, ker mu britanske oblasti niso priznale političnega zatočišča in so odredile njegov prisilni povratek v Turčijo. Mladenič je živel več mesecev v taborišču, ki so ga Angleži postavili nedaleč od londonskega letališča Heathrow za številne ilegalne priseljence. Kurdski aktivist je skupaj z rojakom, ki ga je doletela podobna usoda, stopil na grmado in se zažgal. Njegov tovariš se še bori s smrtjo v bolnišnici. Notranje ministrstvo, ki je bilo obveščeno o mladeničevih samomorilnih mislih in velikem strahu pred izročitvijo turški policiji, je uvedlo preiskavo. Očitno prepozno!

Množične demonstracije v Vzhodni Nemčiji

V Vzhodni Nemčiji ki je v preteklih dnevih praznovala 40-letnico ustanovitve v znamenju množičnega bega domačih prebivalcev preko sosednjih držav v Zahodno Nemčijo, so bile v ponedeljek, 9. t.m., največje manifestacije za demokracijo od leta 1953. Tedaj je prišlo, kot znano, do pravega upora, ki so ga zatrli sovjetski vojaki.

Največja manifestacija je bila v Lipskem. 70 tisoč ljudi je zahtevalo demokratizacijo družbe, večje politične in državljanske pravice, svobodo združevanja, javnega izražanja misli in svobodo premikanja. V mestu so bile zelo močne policijske sile, vendar ni prišlo do neredov. Ljudje so se mirno razšli. Manifestacija se je začela po verskih obredih v štirih protestantskih cerkvah. Med temi je cerkev sv. Niko-

laja, kjer se vsak ponedeljek zbirajo oporečniki. Policija je izgnala iz Lipskega tri madžarske časnikarje.

Do demonstracij je prišlo tudi v Dresdenu. Na čelu spreveda je bil domači škof, msgr. Hempe. Po razgovorih s krajevnimi oblastmi so se manifestanti mirno razšli. Le kakih sto jih je vztrajalo v središču, a so se na vabilo policije umaknili.

Tudi v Vzhodnem Berlinu je bila mirna manifestacija. Kakih dva tisoč ali tri tisoč ljudi se je zbralo pri cerkvi Getzemani, kjer je prišlo v nedeljo do hudih spopadov. Še v jutranjih urah pa je berlinska policija uporabila nova vozila za nadzorovanje javnega reda. Gre za težke tovornjake, ki imajo na sprednjem delu plastični plug, s katerim zavozijo med demonstrante.

PRED NOVO GLEDALIŠKO SEZONO

Za otvoritveno predstavo je bila izbrana Schillerjeva tragedija *SPLETKE IN LJUBEZEN*. Delo je bilo napisano leta 1783 z naslovom »Kabale und Liebe«, uprizorjeno pa dve leti pozneje v *Manheimu*.

O avtorju lahko napišemo, da je v prvi vrsti poet in raziskovalec estetskih vprašanj. Poleg svojega dela (bil je vojaški zdravnik) je gojil filozofijo in zgodovino. Vsa njegova umetniška potenca se prošča v dramskih delih, saj velja za enega najbolj dovršenih in ljudskih dramatikov svoje dobe. Njegova odrska učinkovitost temelji na elementarnosti dramskega dejanja, na dramatičnosti besede in govora. Schiller je mojster dramatične ali bolj tragične ritmike. Ta dramatični patos se razodeva v posebnem ritmu govora njegovih junakov.

V Schillerjevi dramatikii je dosledno prikazano bistvo sveta — njegova mnogoobraznost, ki stre še tako močnega človeka. Glavne osebe v Schillerjevi dramatikii so uporniki zoper svoj čas. Dvoje svetov se bori na življenje in smrt: idealni svet in realni svet. Razumljivo je, da v taki dramatikii idealni svet žalostno propade. Ostane le klic po svobodi in zahteva po človeškem dostojanstvu, kar ni tudi za ta naš čas mala stvar!

A. R.

ŠTIRJE AVSTRIJSKI SLIKARJI V GALERII TRŽAŠKE KNJIGARNE

V četrtek, 5. oktobra, so v galeriji Tržaške knjigarne v Trstu predstavili javnosti dela štirih avstrijskih slikarjev, ki so nosilci mednarodnega načrta, osnovanega na geslu »Umetnost brez meja«. Umetnostni kritik Enzo Santese je zbranemu občinstvu predstavil delo znanega slovenskega umetnika Valentina Omana ter slike Franza Bergerja, Roberta Primiga in Thomasa Wörgötterja.

Enzo Santese je imel v uvodni misli zelo spodbudne in lepe besede tudi za Galerijo Tržaške knjigarne, ker s svojim razstavnim programom prerašča provincializem, ki je značilen za Trst. Predstavil je nato svet štirih avstrijskih umetnikov, ki sodijo v sam vrh avstrijske likovne ustvarjalnosti. Pri vsakem je obrazložil odnos, ki ga ima do tehnike in materiala, ki ga uporablja. Berger na primer rad vključuje v svoja dela najrazličnejše organske in anorganske snovi. Primiga in Omana je označil za slikarja, ki iščeta izrazito intelektualna izrazna sredstva, Wörgötter pa uporablja najsodobnejše tehnične pripomočke, da na ta način ustvarja podobe, ki po Santesejevih besedah povezujejo sedanje izrazne zmogljivosti s preteklostjo.

—o—

NAŠE SOŽALJE

Časnikarju in pisatelju Saši Martelancu iz Trsta izrekajo prijatelji in znanci g'oboko občuteno sožalje ob smrti dragega očeta Aleksandra. Izrazom sožalja se pridružujeta uredništvo in uprava Novega lista.

Slovenska skupnost o urbanističnih problemih miljske občine

Milje so že v polnem predvolilnem vzdušju, saj manjkata samo dva tedna do volitev za obnovo občinskega sveta, ki je bil kot znano predčasno razpuščen. Socialisti so svojo volilno kampanjo uradno odprli z manifestacijo v konferenčni dvorani Olimpia ob navzočnosti pokrajinskih voditeljev Jacopa Rossinija in ki se je je udeležil tudi podtajnik v pravosodnem ministertvu posl. Castiglione. Lista Frausin pa je že imela v restavraciji »La stazione« javno srečanje s posl. Borghinijem, ministrom za industrijo komunistične vlade v senci.

O skorajšnjih volitvah so govorili tudi na seji miljske sekcije Slovenske skupnosti, ki pa je bila sicer pretežno posvečena urbanističnim problemom občine. Sejo je vodil tajnik sekcije Šavron, ki je tudi nosilec liste Ssk na bližnjih volitvah. Iz dolgega tiskovnega poročila s seje povzema-mo, da bi občinski regulacijski načrt po mnenju Ssk potreboval korenito revizijo. Dobršen del temeljnih določil splošne variante št. 9 iz leta 1984 je sicer pravilno zasnovanih in jih je treba ohraniti, kot na primer splošno usmeritev, po kateri je vzhodni del občine namenjen pretežno industrijskih, obrtniškim, trgovinskim in drugim podobnim terciarnim dejavnostim, zahodni del občine pa pretežno turizmu. Toda marsikatero drugo določilo sedanjega normativa bi kazalo izpopolniti ali celo spremeniti. Kar zadeva rezidence, bi na primer bilo treba zagotoviti naravno rast po možnosti vsem naseljem. To velja še posebej za naselja, kot so Korošci, ki so v dobršni meri še slovenska vas in ki jih sedanji regulacijski načrt dobesedno duši. Glede starega zgodovinskega jedra Milj, pa bi bil čas, da bi ga obvarovali in ovrednotili z novim splošnim načrtom, za kar je sicer že bil zainteresiran znani slovenski arhitekt Boris Podreka.

Miljska Ssk nadalje meni, da bi morali z veliko pozornostjo pregledati, katera področja so, oziroma bi lahko bila s pridom namenjena kmetijstvu, kakor tudi, da bi bilo potrebno znova pretresti pomembnejša urbanistična določila z naravovarstve-

nega vidika. Ssk se strinja z namero, da bi zaščitili jezerca pri Orehu, predlaga pa, da bi iz naravovarstvenega ozira resneje pregledali tudi večje načrte, kot je načrt za hitro cesto, ki naj bi tekla od Zavelj do Lazareta.

Po mnenju miljske Ssk bi v bodoče kazalo nameniti večjo pozornost tudi manjšim gradbenim in drugačnim pobudam splošnega pomena in koristi, ker so se sedanje uprave preveč ubadale samo z zahtevnimi in težko uresničljivimi megaprojekti.

—o—

JOŽE SMOLE V TRSTU

Predsednik Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Jože Smole je bil v petek, 6. t.m., gost Slovenske kulturno gospodarske zveze in v Trstu predaval o položaju v Sloveniji in Jugoslaviji po odobritvi dopolnil k slovenski ustavi. Predavanja se je udeležilo veliko število ljudi tako s Tržaškega kot z Goriškega in iz Benečije, tako da je bila dvorana Kulturnega doma (sicer mala dvorana) odločno premajhna za tolikšno množico. Predavatelj je pojasnil, da ustavna dopolnila ustrezajo pričakovanju in volji slovenskega naroda ter hkrati krepijo jugoslovansko federacijo, ki mora še dalje temeljiti na avnojskih odločitvah in izbirah.

POZABLJENI POSEBNI STATUT

Ob 35. obletnici podpisa Londonskega sporazuma, po katerem je bilo Svobodno tržaško ozemlje razdeljeno med Italijo in Jugoslavijo, za manjšini na obeh straneh meje pa je bil predviden Posebni statut, je skupina sodelavcev tržaškega Sklada za dvojezičnost porazdelila 2.500 letakov v italijanščini pred tržaško prefekturo, pred občinskimi uradi, pred sedežem predsednika deželnega odbora, pred glavno pošto in na drugih točkah tržaškega mesta. Na letaku je objavljen peti člen posebnega statuta, ki govori o pravici do rabe manjšinskega jezika v odnosu z upravnimi in sodnimi oblastmi.

Delovanje Slovenske skupnosti

Ob robu 4. primorskih dnevov na Koroškem je bilo v četrtek, 12. oktobra, tradicionalno srečanje med predstavniki Slovenske skupnosti in Narodnega sveta koroških Slovencev. Razgovori v Celovcu so bili posvečeni informaciji o novostih v narodnopolitičnem življenju obeh skupnosti. Istega dne je bila v okviru Primorskih dnevov pomembna okrogla miza v Slomškovem domu v Celovcu z naslovom »Pomen narodnih skupnosti v prostoru Alpe-Jadran iz kulturnega, političnega in gospodarskega vidika«.

Predstavniki Slovenske skupnosti pa so imeli te dni še druga pomembna manjšinska srečanja. V soboto, 7. oktobra, se je deželni predsednik Ssk Marjan Ternin v Brixnu na Južnem Tirolskem udeležil za-

sedanja Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti (FUENS). Poleg razprave o položaju posameznih prisotnih manjšin sta bili na dnevnem redu predavanja predsednika Južnotirolske ljudske stranke dr. Silviusa Magnaga o položaju na Južnem Tirolskem in dr. Silva Devetaka iz Ljubljane o manjšinah v Srednji Evropi.

Član deželnega tajništva Ssk dr. Karel Brešan pa se je 30. septembra udeležil seje evropske liste Federalizem v Aosti. V prisotnosti osmih strank in gibanj, ki so na zadnjih evropskih volitvah na manjšinski listi izvolile v evropski parlament v Strassburgu poslanca Melisa, je bil ustanovljen stalni koordinacijski odbor za delo v evropskem parlamentu.

KONČALE SO SE SVEČANOSTI OB 450-LETNICI SVETE GORE

Ob množični prisotnosti vernikov in romarjev ter osmih škofov, ki so vodili verske obrede, so bile v nedeljo, 8. t.m., osrednje svečanosti v počastitev 450-letnice romarskega Marijinega svetišča na Sveti gori. Poseben pečat svečanosti je dala prisotnost papeškega pronuncija v Beogradu msgr. Montalva, ki je daroval dopoldansko službo božjo, med katero so prebrali brzojavno poslanico papeža Janeza Pavla II. Pri somaševanju je sodelovalo osem slovenskih in hrvaških škofov ter celovški škof Kappellari, s katerim je prišlo na romanje 500 vernikov iz Koroške. Zastopana je bila tudi videmska škofija, medtem ko je tržaški škof Bellomi poslal brzojavko. Verniki iz tržaške in goriške škofije so svoje romanje v počastitev svetogorskega jubileja imeli ločeno že pred časom.

Zbranim vernikom in romarjem ter gostom, med katerimi so bili tudi zastopniki krajevnih civilnih oblasti z obeh strani me-

POLETJE '89 DIAPOZITIVI

Rajko Petejan: Filipini

Tatjana in Mauro Guadagnino:
Kanada

Rafko Butkovič in Marko Jarc: Čile
in Peru

Herman Kosič: Korzika

Kulturni dom, 19. oktobra, ob 20.30

Prireditelj: SMReKK

Neprimerna porazdelitev učencev na osnovnih šolah

Z letošnjim šolskim letom poteka pouk na nižji srednji šoli I. Trinko in na osnovni šoli F. Bevk v Gorici v novih prostorih. Nižja srednja šola se je morala umakniti iz ulice Alviano, na njeno mesto se je že vselila univerza, in je »začasno« v ulici Caccuccini. Učilnice so še primerne, čeprav primanjkuje prostora za razne kabinete. Notranjost zgradbe je bila pred kratkim prepleškana in nekoliko urejena, njena zunanost in okna pa še čakajo na ureditev.

Osnovna šola F. Bevk se je iz zavoda Lenassi preselila v ulico Svevo. Novi prostori še ustrezajo potrebam, vendar je bodočnost te šole vprašljiva, saj ima zelo skromno število vpisanih učencev. Letošnje šolsko leto je steklo, a prihodnje je odvisno le od dobre volje staršev in od odgovornih obeh slovenskih dijaških domov. Osnovna šola v ulici Brolo je namreč dobro obiskana, nekateri razredi so skoro preštevilni in starši se iz najrazličnejših razlogov odločajo za vpis svojih otrok v omenjeno šolo. Če se bo takšno stanje nadaljevalo tudi v prihodnjem šolskem letu, bo usoda osnovne šole F. Bevk zapčate. Izgubili bomo eno od dveh slovenskih osnovnih šol v mestu in s tem osiromašili našo skupnost kot tudi mesto samo. V podobnih škripcih se bo čez leto dni znašla štandreška osnovna šola F. Erjavca. S primerno porazdelitvijo učencev na raznih osnovnih šolah bi rešili marsikatero šolo in s tem prispevali k naši rasti in pripomogli, da bi bil pouk na slovenskih šolah kvalitetnejši, ker bi imeli učitelji primernejše število učencev.

O novih šolskih prostorih in potrebi preliva dijakov iz ulice Brolo se je razpravljalo na prvi seji Sindikata slovenske šole - Tajništvo Gorica. Seja je bila 29. septembra v Sovodnjah in jo je vodil predsednik prof. L. Devetak. Na dnevnem redu so bile naslednje točke: problem tujega jezika na nižji srednji šoli I. Trinko; italijanski sindikalisti med slovenskimi šolniki; sindikalni občni zbor; predstavniki SSS pri ravnatelju Gvadagniju; osamosvojitve slovenske sekcije ITI. Glede uvaja-

nja angleščine na nižji srednji šoli I. Trinko, SSS potrjuje svoje mnenje, saj morajo slovenske šole nuditi možnost tudi izbire angleščine, ki vedno bolj ustreza potrebam časa. Proti koncu lanskega šolskega leta so na pobudo raznih šolnikov bili na naših šolah nekateri italijanski sindikalisti, ki so sicer dobro podkovani v sindikalnih zadevah, vendar ne morejo čutiti potreb in specifične vloge, ki jo opravljata slovenska šola in šolnik. Približno čez mesec in pol bo občni zbor SSS. Proti koncu meseca julija so se predstavniki SSS srečali z ravnateljem zavoda ITI prof. Guadagnijem, s katerim so se sporazumeli, da bo prišlo v mesecu oktobru do sestanka med profesor-skim zborom slovenske sekcije ITI in odborom SSS, na katerem naj bi se razčistila nekatera nesoglasja. Ob koncu meseca decembra bo potekel rok za vložitev prošnje za osamosvojitve slovenske sekcije ITI.

SI

—0—

ŽIVAHNA KULTURNA DEJAVNOST DRUŠTVA »JADRO« IZ RONK

Kulturno in rekreacijsko društvo »Jadro« iz Ronk, ki povezuje veliko večino Slovencev v Laškem, stopa v novo delovno leto z dvema pomembnima pobudama. Pripravilo je namreč likovni tečaj za mladino in vse, ki bi se radi poglobili v svet likovne ustvarjalnosti, ter tečaj slovenščine za Italijane.

Likovni tečaj bo vodil akademski slikar Milovan Valič iz Nove Gorice. Tečajniki pa se bodo v prihodnjih treh mesecih zbirali ob ponedeljkih pod večer v društvenih prostorih v Romjanu.

Pod pokroviteljstvom občine Ronke in v sodelovanju z Zavodom za šolstvo iz Nove Gorice društvo »Jadro« prireja tudi tečaj slovenščine za Italijane. Prijavilo se je skoraj štirideset ljudi in so zato morali skupino razdeliti. Gre za pomembno pobudo, ki je naletela na pozitiven odziv v Ronkah in drugih okoliških vaseh.

Tečaj o zgodovinopisju v Gorici

Inštitut za družbeno in versko zgodovino iz Gorice postaja vse bolj pomemben dejavnik pri oblikovanju raziskav s področja krajevnih zgodovine. Ne le, da je v preteklih letih priredil vrsto seminarjev, ki so bistveno prispevali k boljšemu razumevanju pretekle dobe na Goriškem, s temi pobudami je tudi prispeval k razvoju domačega zgodovinopisja. V tem smislu je treba omeniti tečaj, ki ga Inštitut prireja to jesen in je izrazito didaktičnega značaja, saj je še posebej namenjen učiteljem in profesorjem obveznih šol. Tečaj na temo: »Metodologija in didaktika raziskave: Goriška od leta 1866 do leta 1918« se je začel v petek, 6. t.m., na zavodu Fermi v Gorici. Ob tem naj še dodamo, da poleg Inštituta za družbeno in versko zgodovino prireja ta srečanja tudi znana italijanska

založba šolskih knjig »La Scuola« iz Brescie. Zato je primerno opozoriti na besede profesorja Fulvia Salimbenija, ki je v imenu organizatorjev predstavil pobudo in izrazil željo, da bi seminar v šestih srečanjih nudil priložnost, da bi si udeleženci pridobili vrsto izkušenj, ki jim bodo lahko v korist pri poučevanju. V ta namen je poudaril profesor Salimbeni, bo Inštitut skušal tudi pripraviti nekaj priročnikov, ki bodo uporabni kot pripomočki pri pouku zgodovine v osnovnih, nižjih in višjih srednjih šolah.

Po uvodnem nagovoru je profesor Salimbeni imel tudi prvo predavanje na temo »Splošne in podrobnejše zgodovine«, sledilo je predavanje ministrskega šolskega nadzornika Itala Fiorina, ki je obravnaval možnost šolskih raziskav

—0—

VEČER V DSI V TRSTU

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 16. oktobra, srečanje z odvetnikom dr. Stankom Klepom, pobudnikom komemoracij na Zalah. Govoril bo o pomenu sprave v sedanjih slovenski stvarnosti. Začetek ob 20.30.

je, so spregovorili številni govorniki, kot prvi pa pater provincial Miha Volk, ki je podčrtal pomen 310-letne prisotnosti frančiškanov na Skalnici. V imenu slovenske Cerkve je spregovoril slovenski metropolit. ljubljanski nadškof Šuštar, ki je poudaril pomen svetogorske romarske poti za slovensko duhovnost ter podčrtal tradicionalno navezanost Slovencev na Kristusovo mater. Prisoten je bil tudi provincial tridentinske province frančiškanskega reda, ki je mnogo let upravljala Sveto goro. V raznih govorih je odmevala tudi navezanost zamejskih Slovencev na osrednjo primorsko romarsko pot. Popoldne so na Sveti gori imeli slovesne večernice, sledila je maša, ki jo je daroval generalni vikar koprške škofije Renato Podberšič, nato pa je bil še zbor prvobohajancev iz novogoriške župnije. Svetogorska romarska pot je tako doživela nov veliki dan v svoji skoro pol tisočletja dolgi zgodovini.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Položaj in perspektive narodnih skupnosti v Avstriji

Nedavno je Rektorska konferenca avstrijskih univerz izdala nad dvesto strani obsežno nemško dokumentacijo o položaju in perspektivah narodnih skupnosti v Avstriji. Pripravila jo je posebna komisija, v kateri so sodelovali zastopniki vseh avstrijskih univerz in visokih šol ter strokovnjaki za manjšinska vprašanja iz inozemstva. Pod naslovom »Lage und Perspektiven der Volksgruppen in Österreich« (Položaj in perspektive narodnih skupnosti v Avstriji) je objavljeno gradivo o zgodovini avstrijskih narodnih skupnosti in o gospodarskih in družbenih pogojih, v katerih se razvija in odvija avstrijsko manjšinsko šolstvo. V posebnem delu je osvetljen tudi socialni in pravni položaj slovenske, hrvaške, madžarske in češke narodne skupnosti v Avstriji. Ta je pri vsaki narodni skupnosti dokaj različen. Slovenci in Hrvati uživajo največ pravic in ugodnosti. Dokumentacija, pri kateri so med drugim sodelovali rektor celovške univerze dr. Günther Hödl, rektor graške univerze dr. Christian Brünner, dr. Wolfgang Dresler z univerze na Dunaju, dr. Peter Pernthaler z univerze v Innsbrucku, dr. Vladimir Wakounig s celovške univerze, a tudi inozemska strokovnjaka dr. Rudolf Viletta iz Švice in dr. Jürgen Zimmer iz Zahodnega Berlina, ni raziskovalno poročilo v klasičnem smislu, temveč nekakšna ekspertiza, na podlagi katere je mogoče tudi na političnem ali kulturnopolitičnem področju na objektivnejši način pristopiti k diferencirani in komplicirani problematiki narodnih skupnosti. Člani raziskovalne komisije ob koncu svojih dokumentiranih izvajanj predlagajo nov in pozitivno spremenjen odnos do manjšin in narodnih skupnosti. Pri avstrijski Akademiji znanosti na Dunaju bi bilo potrebno ustanoviti posebno ustanovo za raziskovanje manjšinskih vprašanj, ki naj skrbi za postopno uresničevanje različnih raziskovalnih nalog. Potrebna pa je tudi ustanovitev posebnega meduniverzitetnega svetovalnega organa, ki bi moral dodatno spremljati izvajanje raziskav. Dokumentacijo o narodnih skupnostih v Avstriji sta uredila dr. Dietmar Larcher in dr. Vladimir Wakounig. Tu-

di ta nova brošura o razvejeni problematiki avstrijskih narodnih manjšin se kvalitetno vključuje v publikacije o nenemških prebivalcih Avstrije, ki so izšle v zadnjih letih. Veliko prostora je v knjigi odmerjeno tudi aktualnemu problemu dvojezičnosti in identitete in kritični analizi nove koroške šolske ureditve dvojezičnega pouka. Tozadevno pojmujejo izdajatelji nove knjige svoje delovanje tudi v smislu avstrijskega zakona o organizaciji univerz, ki že v prvem § (členu) predvideva, da naj »univerze odgovorno prispevajo k reševanju problemov človeške družbe in skrbijo za njen nadaljnji razvoj.« Žal so v publikaciji »Položaj in perspektive narodnih skupnosti v Avstriji« upošteevane le »glavne« avstrijske manjšine. Manjka analiza položaja sicer maloštevilnih štajerskih Slovencev ob Radgoni-Radkersburgu ter prikaz stanja skupnosti Slovakov, Judov, narodnostni Sintov in Romov ter analiza stanja delavcev-imigrantov iz vzhodne in jugovzhodne Evrope, predvsem Jugoslovancev, Turkov in Poljakov.

Lev Detela

Veneti na pohodu?

Knjiga »Veneti, naši davni predniki«, ki je izšla v založbi Editiones Veneti (Dunaj) in dnevnika Večer (Maribor) ter bila prvič predstavljena slovenski javnosti 15. junija letos v Modri dvorani hotela Union v Ljubljani, je postala slovenska uspešnica. O njej so poročali slovenski listi, s precejšnjo nejevoljo tudi beograjski tisk, kot Politika, Politika Ekspres ter tednik Nin, in sicer že s starim stališčem do tega vprašanja: Slovenci da hočejo biti Veneti, a ne Slovani.

Ustreznih pojasnil, da gre vendarle za slovenskost Venetov samih, beograjski tisk ni hotel objaviti. Pred kratkim pa je beograjski tisk objavil izid nove knjige, v kateri bodo pričevanja, da so Srbi najstarejši narod, katerega omenjajo že indijske Vede...

Odmev na knjigo o Venetih je segel tudi preko meja: poročala je o knjigi Voce Isontina (Go-

dalje na 8. strani ■

Nove publikacije beneškega kulturnega delavca dr. A. Cracine

Cedaški kanonik, msgr. dr. Angel Cracina je aprila praznoval 80-letnico. Obhajal pa jo je delovno s ponatisom treh pomembnih brošur, medtem ko je nekaj mesecev prej izdal novo izvirno knjigo. V njegovem plodnem dušnopastirskem in kulturnem delu imajo namreč brošure in knjige posebno mesto, saj je svoja spoznanja rad izrazil v pisni obliki, ob slovesih iz župnij, jubilejnih in drugih slavijih pa je rad povečal slavnost tudi s tiskano besedo. Objavlja v italijanščini in slovenščini.

Najbolj obširna Cracinova knjiga je objava doktorske disertacije iz pastoralne teologije na Lateranski papeški univerzi v Rimu, ki jo je branil leta 1974 in nosi naslov Gli slavi della Val Natisone.

Letos je ponatisnil, kot smo omenili, tri brošure. Prvi je naslov Devetica božična v podtanski fari in je iz leta 1966. Ze na začetku je

NOV SLOVENSKI ROMAN

V Tržaški knjigarni v Trstu in v Katoliški knjigarni v Gorici je naprodaj nov slovenski roman. Znani slovenski pisatelj Lev Detela, ki živi in dela na Dunaju, je avtor romana DUNAJSKI VALČEK ZA IZGUBLJENO PRETEKLOST. Knjigo je natisnila tiskarna Graphart v Trstu, opremil jo je akademski grafik Alexander Sixtus von Reden, izdala in založila pa jo je založba Sodobna knjiga. Od decembra leta 1987 do septembra leta 1988 je roman izhajal kot podlistek v Novem listu. Cena romana 15.000 lir.

njegova Opomba: »Ta brošurica noče biti en mo- litvenik ampak samo ena skromna zbirka ljud- skih nabožnih običajev.« Posvetilo pa se glasi: »Mojim prednikom v spomin in mojim nasled- nikom v opomin!« Ob slovesu iz Šantlenarta in sploh Benečije, kjer je župnikoval od leta 1939 do 1966 — prestavljen je bil namreč v Bujo v Furlanijo — je zbral božične ljudske običaje in pesmi, da bi se ne izgubili.

Kasneje je dr. Cracina odkril rokopis treh slovenskih molitev (Oče naš, Češčena Marija, Ve- ra) s konca 15. stoletja. To je sloviti starogorski rokopis, ki je med slovenskimi jezikoslovci vzbudil izredno zanimanje in kritične analize. Ob slo- venski objavi v Koledarju Goriške Mohorjeve družbe je dr. Cracina poskrbel za natis v itali- janski brošuri z naslovom Antiche preghiere po- polari slovene del santuario di Castelmonte. Le- tos je ponatisnil tudi to pomembno knjižico s fotografskimi posnetki rokopisa.

Tretji ponatis pa je zgodovinsko predavanje v italijanščini o preganjanju slovenske besede v cerkvi pod fašizmom v Benečiji. Tu je veliko avtorjevih osebnih doživetij, saj se ne omejuje na čas fašizma, temveč sega v pozna povojna le- ta, ko je bil nacionalizem, pravzaprav šovinizem še vedno na pohodu. Dr. Cracina opisuje tudi svoj možati boj pred sodiščem proti klevetanju in žalitvam beneških duhovnikov v vsedržavnem italijanskem tisku. Naslov pomembne brošure je:

dalje na 8. strani ■

Revija Pastirček v novo šolsko leto

V Gorici je pred dnevi prišla iz tiskarne prva številka otroške revije Pastirček v šolskem letu 1989-90. Revija vstopa s tem v 44. letnik izhajanja in je torej najstarejša periodična publikacija med Slovenci v Italiji. Prvi prispevek na notranjih straneh je poezija »Otrok razmišlja«; napisala jo je znana goriška pesnica Ljubka Sorli, ki je do- bršen del svojega opusa posvetila prav otrokom in ki je tudi pri Pastirčku bila več desetletij, od tega precej časa odgovorna urednica. Na zadnji strani pa je notni zapis Snojeve pesmice »Lajna med bloki«; uglasbil jo je Ivo Bolčina, prav tako veteran v uredniški družini tega prijetnega mla- dinskega mesečnika.

Še nekaj znanih imen s področja mladinske literature zasledimo v tej prvi številki novega let- nika: Zora Saksida iz Gorice, Mariza Perat prav od tam, pa še Berta Golob in Neža Maurer, dol- goletni prijateljici Pastirčka iz osrednje Sloveni-

je. Sredi revije je slikovna reportaža z desetega Pastirčkovega dne, ki je bil maja meseca v Mač- koljah. V posebnem članku pa mladi bralci zve- dō, kako je potekal izid nagradnega natečaja za slikovno podobo platnic v novem letniku. Prvo nagrado je prejela Sara Renna iz Gorice, drugo Tanja Sternad iz Trsta, tretjo pa Giovanna Salutū iz Devina. Samo naštevanje ostalih prispevkov v novem Pastirčku bi terjalo precej časa, saj gre za pisan, bogat in pester drobiž vse od ugank pa pre- ko informacij in ljubeznivih ilustracij do prijet- nih navodil za spretno roke. Zelo bogata je že v tej prvi številki rubrika Pastirčkova pošta, ki vse- buje dopise mladih bralcev, pa še precej ilustra- cij je zraven. Marsikdo pa se bo nazadnje lahko prepoznal na skupinskih fotografijah, ki prikazu- jejo taborjenja slovenskih zamejskih skavtov v Trenti, pri Bovcu, v Logu pod Mangartom ter pri Novi Štifti na Dolenjskem.

Evropski mladinski turizem

Pred kratkim je bil v obmorskem mestecu Tirrenia pri Pisi dvodnevni kongres Italijanskega združenja evropskih občin in dežel (AICCCE), posvečen evropskemu mladinskemu turizmu. Poleg predstavnikov iz Italije so se ga udeležili še delegati iz Francije in Nemške zvezne republike. Združenje evropskih občin deluje na različnih področjih javnega življenja zlasti glede na krajevne ustanove (občine, pokrajine, dežele). V Vidmu je deželna sekcija te ustanove in ima v svojih organih tudi slovenske predstavnike. Tako je v njenem izvršnem odboru in glavnem svetu goriški občinski odbornik za turizem dr. Andrej Bratuž, ki se je toskanskega srečanja tudi udeležil. AICCCE prireja nadalje še druge pobude z namenom, da zainteresira posamezne krajevne ustanove za evropske tematike in probleme. Deželna sekcija AICCCE je letošnjo pomlad med drugim priredila posebno zborovanje v Pordenonu, katerega se je udeležil tudi takratni zunanji minister Andreotti. Letos pa ima v načrtu posebno zborovanje o vraščanih okolja, zlasti v prostoru Alpe-Jadran. Pred dobrim letom so bili njeni predstavniki na širšem evropskem zborovanju občin in dežel Evrope, ki je bilo v Bordeauxu.

Zborovanju v Pisi je predsedoval predsednik mednarodne Zveze evropskih občin Josef Hoffmann, ki je tudi župan v Mainzu. Po pozdravnih nagovorih župana in odbornika za turizem iz Pise je spregovoril evropski poslanec Barzanti, ki je orisal stališče Evropske komisije zlasti do proble-

mov mladinskega turizma. Za njim je imel glavno poročilo toskanski deželni odbornik za turizem Luisella Alliberti, s podrobno analizo o današnjem stanju mladinskega turizma v državah EGS, posebej v Italiji. V popoldanskem zasedanju je imel glavno poročilo podpredsednik francoske dežele Languedoc-Roussillon Marcel Roques. Naslednji dan se je zborovanje nadaljevalo z debato in sprejetjem statuta za Evropski turistični forum.

Evropsko zborovanje v Toskani se ne dvomno uvršča v niz posrečenih pobud ne samo za globlje spoznavanje specifične problematike o turizmu, ampak tudi za vsestransko sodelovanje med evropskimi dejavniki. In prav v tem imajo občine in dežele svojo pomembno vlogo.

ZIMSKE OI 1998

V teku je sestava posebnega odbora, ki bo imel nalogo, da s primernimi nastopi podpre kandidature Trbiža, Beljaka in Kranjske gore za središče zimskih olimpijskih iger leta 1998. Takšna pobuda je bila sprejeta na plenarnem zasedanju predstavnikov delovne skupnosti Alpe Jadran, ki je lansko leto obhajala svojo desetletnico. Zasedanje je bilo v Benetkah. V posebnem odboru bodo predstavniki Furlanije-Julijske krajine, Koroške in Slovenije. Podpredsednik deželne vlade Furlanije-Julijske krajine Francescutto je izjavil, da je predlog izviren, saj se Trbiž, Beljak in Kranjska gora nahajajo v treh različnih državah, ki pa so si sosede.

S SLABIM OBČUTKOM ZA STVARNOST

V kongresnem središču tržaške pomorske postaje je bila 8. t. m. slovesnost ob 35. obletnici ustanovitve Združenja istrskih beguncev. Nekaj sto delegatov, ki je zastopalo okoli 14 tisoč članov šestih begunskih društev in združenj, je poslušalo glavno poročilo predsednika Silvia Delbella, ki je poudaril pomen 35-letnega dela Združenja v korist beguncev in ohranitve njihove identitete. Med drugim je — s slabim občutkom za stvarnost in možnosti — pozval predstavnike velesil, naj bi ponovno preučili dogovore iz mirovnega sporazuma ter ustrezno spremenili akte, da bi se Istra vrnila pod okrilje Italije. Predsednik je tudi predlagal ustanovitev zveze vseh begunskih društev. O tem naj bi se operativno dogovorili na sestanku, ki bo proti koncu meseca v Pordenonu. Pred kongresno palačo je skupina pripadnikov slovenske manjšine v Trstu s transparenti zahtevala uveljavitev slovenskih pravic in posebej še dvojezičnosti.

NOBELOVA NAGRADA ZA MEDICINO

Letošnjo Nobelovo nagrado za medicino so podelili ameriškim znanstvenikom Michaelu Bishopu in Haroldu Varmusu z medicinske šole kalifornijske univerze v San Franciscu. Nobelovo nagrado jima je podelila pristojna komisija zavoda Karolinska za odkritje zvrsti genov, ki nadzorujejo rast in delitev celic, kar je izrednega pomena za preučevanje razvoja in nastanka novotvorb. Ameriška znanstvenika sta odkrila celični izvor retroviralnih onkogenov že leta 1976.

Ob 50-letnici Bohinjskega tedna

Dr. Andrej Gosar

Naj spomnim samo, kako nizka, naravnost bedna je običajna življenjska stopnja velike večine našega podeželskega, tudi tako imenovanega kmečkega prebivalstva. Kolikokrat se zgodi, da nimajo ti ljudje niti za sol in vžigalice, da o najraznovrstnejših drugih nujnih potrebah današnjega človeka niti ne govorim. Kakšna, kako bedna je največkrat vsakdanja hrana teh ljudi, kako beraško, komaj človeško stanujejo itd.! Kako žalostna, v vsakem pogledu nezadostna je med preprostim kmečkim in bajtarskim ljudstvom navadno preskrba starih, onemoglih ljudi in bolnikov!

In če pogledamo naše delavstvo, dobimo zopet v največ primerih sliko, ki se z delavskimi razmerami v količkaj razvitejših in naprednejših industrijskih deželah po večini niti ne da primerjati. Velik del našega delavstva zasluži komaj najskromnejši eksistenčni minimum za samca, medtem ko so delavci, ki imajo količkaj večjo družino, le prevečkrat obsojeni v najbednejše životarjenje in s tem združeno telesno in moralno propadanje.

II.

Tudi drugi sloji v našem narodu žive po večini zelo skromno, da ne rečem kar beraško. Naj spomnim samo na gmotne

razmere velike večine nižjih in tudi srednjih nameščencev vseh vrst, malih in redko tudi srednjih obrtnikov, trgovčev itd.

V vseh teh primerih nam je zares izdatna pomoč, je izdatno izboljšanje nujno potrebno in sicer kar na vsej črti, glede prehrane, obleke, stanovanj in različnih drugih važnih in nujnih potreb. Takega splošnega izboljšanja pa ne moremo doseči drugače, kot s smotrno organizacijo in primernim vodstvom vsega našega gospodarskega življenja, skratka, s smotrno in primerno intenzivno, našim domačim razmeram in potrebam prilagojeno narodnogospodarsko in socialno politiko.

Možnost posebne slovenske narodno-gospodarske in socialne politike.

V tej zvezi se moramo kajpak takoj vprašati, ali je taka slovenska narodnogospodarska in socialna politika, kot tu o nji govorim, sploh mogoča?

Temu vprašanju se ne moremo izogniti. Brž ko se spomnimo, da Slovenci nismo svoje posebne države, temveč smo samo del Jugoslavije, ki se mora v svoji gospodarski in socialni politiki nujno ozirati tudi na upravičene potrebe in koristi

drugih pokrajin v državi, si to vprašanje moramo zastaviti in nanj odgovoriti.

Vprašanje o možnosti posebne slovenske narodnogospodarske in socialne politike je toliko bolj važno, ker je danes glavni činitelj, če hočemo, kar glavni nosilec vse gospodarske in socialne politike nino le država sama, ne pa posamezne pokrajine v nji. Zlasti kolikor gre za ureditev gospodarskih in tudi socialnih odnosov nasproti drugim državam, je to izključno le naloga države in njene politike. Tega ni mogoče preurediti ali celo odpraviti z nikakršno notranjo organizacijo in preureditvijo države.

Vse to je tako in drugače niti ne more biti. Prav zaradi tega pa je vprašanje o slovenski narodnogospodarski in socialni politiki toliko bolj zamotano in ko'li'vo, vsekakor mnogo bolj kot pri narodih, ki so politično povsem samostojni in žive vsak v svoji lastni, posebni državi.

Vendar bi bilo napačno, ako bi hoteli zaradi naznačenih težav celo to vprašanje kratko in malo zavreči ali ga preprosto zanikati. Ne, tudi v tej stvari mora biti za nas odločilna zavest, da smo Slovenci poseben narod s svojo slovensko samobitnostjo, ki jo hočemo in moramo ne le ohraniti, marveč jo tudi izpopolnjevati in razvijati do višje kulturne stopnje, skratka, da smo narod, ki hoče v okviru skupne jugoslovanske države v složnem in plodnem sožitju s Hrvati in Srbi živeti svoje samolastno narodno in posebej tudi svoje kulturno življenje.

VENETI NA POHODU?

■ nadaljevanje s 6. strani

rica), pa tudi Kleine Zeitung (Gradec-Celovec) in Die Presse (Dunaj). Izmed slovenskih listov so knjigi posvetili daljša poročila Dolenjski list (Novo mesto), Nedeljski dnevnik in Dnevnik (Ljubljana) ter Večer (Maribor); deloma pa tudi RTV Ljubljana.

Pomembna predstavitev knjige je bila dne 19.9. t.l. v Mariboru, ob navzočnosti zastopnikov mesta, rektorja univerze in mariborskega škofa, v kazinski dvorani narodnega gledališča, ob nastopu študentske pevske in plesne skupine in samih avtorjev knjige, Ivana Tomažiča, Jožeta Savlija in Mateja Bora.

Za 20. oktober letos je napovedana tudi predstavitev v Kopru, ob 18. uri v gledališču, tudi z nastopom pevskega zbora in samih avtorjev.

Zanimanje za knjigo v slovenski javnosti je še vedno živo, dasi je knjiga že skoraj razprodana, in bo treba očitno misliti na ponatis.

i. p.

NOVE PUBLIKACIJE BENEŠKEGA KULTURNEGA DELAVCA
dr. ANGELA CRACINE

■ nadaljevanje s 6. strani

A cinquant'anni dalla proibizione dello sloveno in chiesa, forania di San Pietro al Natissone.

Naj še omenimo zadnjo izvirno knjigo, ki jo je izdal dr. Cracina pred slabim letom. To je vsestranski opis župnije nadangela Mihaela v kraju Campeggio di Soffumbergo, kjer se je rodil.

IZPOLNJEVALNI TEČAJ ZA PROFESORJE

V dneh 16. in 17. t.m. bo na sedežu nižje srednje šole Fran Levstik na Proseku izpolnjevalni tečaj za ravnatelje in profesorje slovenskih nižjih srednjih šol tržaške in goriške pokrajine. Tečaj nosi naslov: Medpredmetno programiranje in metodologija pouka.

Obe jutri bosta namenjeni strokovnim predavanjem, popoldneva pa delu po skupinah. V okviru delovnih skupin si bodo profesorji izmenjali izkušnje in skupaj sestavili načrte.

L. Z.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Otvoritvena predstava sezone 1989-90

SPLETKE IN LJUBEZEN

Friedrich Schiller

Režija Zvone Sedlbauer

Igrajo: Tone Gogala, Branko Šturbej, Stojan Colja, Maja Blagovič, Vladimir Jurc, Anton Petje, Bogdana Bratuž, Lučka Počkaj, Irena Zubalič, Alojz Milič, Franko Korošec.

Premiera v petek, 13. oktobra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. ABONMA RED A

Ponovitev:

v soboto, 14. oktobra, ob 20.30 - Abonma RED B
v nedeljo, 15. oktobra, ob 16.00 - Abonma RED C
v četrtek, 19. oktobra, ob 20.30 - Abonma RED E

Vpisovanje abonmentov od 10. do 12. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Petronio 4, tel. 734265

Ze abonirane naprošamo, da dvignejo izkaznice čimprej.

Novost sezone: Po vsaki predstavi bo odprta bar KGB!

Ponovitev v Kulturnem domu v Gorici:
v ponedeljek, 16. oktobra, ob 20.30 - Abonma

RED A

v torek, 17. oktobra, ob 20.30 - Abonma RED B

Vpisovanje abonmentov od 17.30 do 19. ure, v soboto od 10. do 12. ure v Kulturnem domu, Ul. Brass 20, tel. 33288.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

V sredo, 11. oktobra, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od našega ljubljenega

Aleksandra Martelanca

Žalostno vest sporoča prijateljem doma in po svetu

sin Saša v imenu svojcev in sorodnikov

Trst, 12. oktobra 1989

V tistem hipu, ko ni v tem pogledu za nas nobenega, prav nobenega dvoma, je tudi že jasno, da naše domače, slovensko gospodarstvo ni in ne sme biti samo organ, s katerim bi si pridobivali sredstva za čim udobnejše osebno življenje, marveč nam mora hkrati ustvarjati potrebno materialno podlago za našo narodno in kulturno rast in napredek.

To pomeni, da se mora vse naše domače gospodarstvo tako uravnati in organizirati, da bo v polni meri ustrezalo našim narodnim potrebam in ciljem, skratka, postati mora pravo slovensko narodno gospodarstvo v polnem pomenu te besede.

Praktično vprašanje o možnosti in obsegu takega pravega slovenskega narodnega gospodarstva je seveda dokaj zapleteno in kočljivo. Vendar toliko je in mora biti za vsakega pravega Slovenca jasno in očitno, da se ne moremo in ne smemo zadovoljevati s tistim materialističnim pojmovanjem gospodarskega življenja, ki pozna samo skrb, kako bi mogli ob njem vsak sam zase kolikor se da dobro in udobno živeti. Slovenska narodna misel postavlja našemu gospodarskemu življenju višje, idealnejše cilje, zahteva od njega, da mora v kar najpopolnejši meri služiti tudi kulturnim in socialnim potrebam in zahtevam naroda kot celote.

Seveda so s tem združene mnogotere težave in tudi žrtve, ki se ne zlagajo z zasebnimi pridobitnimi interesi posameznih gospodarstvenikov. Toda to nas ne more in ne sme odvrniti od našega temeljnega spoznanja in cilja. Nasprotno, ravno te

težave in žrtve nas silijo, da moramo toliko bolj temeljito premisliti in dognati, na kakšen način in v kakšnih mejah se da ideja resničnega slovenskega narodnega gospodarstva, ki naj bi ustvarjalo materialno podlago za kar najpopolnejšo občo blaginjo vsega naroda, praktično kar najbolje izvesti in uresničiti.

To je namreč osnovni problem slovenske narodnogospodarske in socialne politike.

Nekaj temeljnih dejstev in ugotovitev, ki bi jih morali pri svoji narodnogospodarski in socialni politiki posebej upoštevati.

Če hočemo, da bo naša narodnogospodarska in socialna politika zares smotrna in uspešna, ne smemo prezreti in omalovaževati nekaterih temeljnih dejstev, ki so zanjo vprav odločilne važnosti.

Predvsem se moramo živo zavedati, da bi bila vsakršna enostranska, bodisi zgolj agrarna bodisi zgolj industrijska smer v našem narodnogospodarskem in socialnem razvoju stvarno nemogoča.

Ako ne bi bilo nobene druge zapreke za kaj takega, je to izključeno že zaradi velike neenakosti in razlike v strukturi in rodovitnosti različnih pokrajin v naši deželi.

Naj spomnim samo na razliko med Gorenjsko in Dolenjsko; na Dolenjskem zopet med kraškimi svetom in Suho krajino na eni strani, pa med kočevskimi gozdnimi predeli in vinorodnimi kraji na dru-

gi strani. Na Štajerskem naj omenim zopet le razliko med hribovitimi premožljivimi revirji in pa recimo Savinjsko dolino, med kozjanskimi gozdnimi predeli in bizeljsko pokrajino, Slovenskimi goriciami, Haložami, Murskim poljem itd. Vsa ta raznolikost izključuje, da bi mogli kateri koli gospodarski panogi priznati splošno prednost pred vsemi drugimi. Ravno nasprotno: naša dežela zahteva po svoji naravni in zgodovinski nastali slikovitosti, da gojimo v nji najraznovrstnejše gospodarske panoge, se jih, kakor pač dejanske razmere najbolj kažejo, z vso vno oprimemo ter jih do kar najvišje stopnje razvijemo in izpopolnimo.

Tolika neenakost in raznovrstnost naravnih, kakor tudi v teku časa nastalih življenjskih pogojev povzročata tudi, da so glavni narodnogospodarski in prav posebej še glavni socialni problemi v različnih predelih naše dežele močno različni.

To velja toliko bolj, ker so tudi sicer glavne težave malega kmeta in bajtarjev, pa recimo prekmurskih poljskih delavcev, viničarjev, lesnih delavcev v kočevskih in notranjskih gozdovih, dalje različnih vrst industrijskih delavcev, na primer v tekstilni pa rudarski in kovinarski stroki, že same po sebi povsem različne ter se ne dajo postaviti v isto vrsto in enako obravnavati. Prav zaradi tega je tudi vprašanje, kako in s čim izboljšati gmetni in socialni položaj vseh teh ljudi, v vsakem primeru oziroma za vsako skupino popolnoma drugačno, svojevrstno.

(dalje prihodnjič)